

szükséges intézkedések előkészítése, a végrehajtás intézése, a talpa, tűzifa stb. szállítására vonatkozó szerződések vasutakkal, városokkal, közintézményekkel való megkötésének előmozdítása, a fatermeléssel kapcsolatos fölmentések tárgyalása, a fatermelő munkások élelmezése, a fuvar és közérő kirendelése, valamint a takarmánybiztosító intézkedések tárgyalása. Az új osztály vezetője *Ráduly János* erdőtanácsos, helyettese *Gruber Gyula* erdőtanácsos.

Aktuális napikérdés még a *cserkéregtermelés* ügye. Minthogy azonban az erre vonatkozó, az árakat és a forgalmat szabályozó kormányrendelet lapunk zártakor még mindig nem jelent meg, ennek a kérdésnek tárgyalását jövő füzetünkre kell halasztanunk.

Nagybritannia faszükséglete és fával való ellátása a háboru alatt.

A fő alkotó részéről gyakran Angliának nevezett, politikailag azonban Angliára és Walesre, Skótországra és néhány kisebb szigetre (Man és a francia partok közelében levő u. n. csatorna- vagy normann szigetek: Jersey, Guarnesey stb.-re) tagozódó Nagybritannia Írországgal angol királyi fennhatóság alatt lévő egyesült királyság. Ha jelen közlemény keretében Írországról különösebben nincsen szó, ez abban találja magyarázatát, hogy bár Írország az egyesült királyságnak fában legszegényebb része, gyéresebb lakossága, kisebb ipara és köszénben való szegénysége miatt a faellátás kérdése által nincs annyira érintve, mint Nagybritannia, illetve a nagy iparu és sűrű lakosságú Anglia, amelynek a politikai és gazdasági élet irányításában különben is vezető szerepe van.¹⁾

¹⁾ Az egyesült királyságból

Anglia és Wales területe	150.697	□ km,	lako:ainak száma	36 millió
Skótország	78.895	" "	" "	4.7 "
Írország	84.252	" "	" "	4.4 "
Mansziget	588	" "	" "	52 ezer
Csatornaszigetek	196	" "	" "	98 "

Egész terület 314.628 □ km, lakosság száma 45.3 millió

1895-ből való, tehát régebbi adatok szerint Nagybritanniának 1,103.611 *ha*, az összterület $4\frac{8}{10}\%$ -át, Irországnak pedig 122.633 *ha*, vagyis az összterület $1\frac{5}{10}\%$ -át képviselő erdősége volt. Ez az egészben 1,226.244 *ha*-nyi állomány azonban a *Quarterly Journal of Forestry* angol erdészeti szakfolyóirat szerint 884.000 *ha*-ra apadt le a mostani világháború kezdetéig és azóta is további csökkenésnek van alávetve, amely talán tulzottan és tendencziózusan 400.000 *ha*-ral van megjelölve. Egyébiránt bármiként legyen is ez a dolog, az erdőállomány elégtelensége és az a körülmény, hogy Nagybritannia, illetőleg Anglia emiatt a fabehozatalra Európa összes államai között legjobban rá van szorulva, közismert és mindenképen nyilvánvaló tény, amelyik a háború előtti és a mostani háborús időkben egyaránt érvényesül, miután a faszükséglet, ha bizonyos irányban a háború miatt csökkent is, viszont más irányban fokozódott. Szintugy nyilvánvaló az is, hogy a háborúnak és a vele kapcsolatos gazdasági és ipari működésnek bizonyos parancsoló követelményei mellett (a hadiszergyártás és hadicélú építkezések, kőszén és vasüzem, hajóépítés stb. faszükségei) minél inkább megnehezül a fabehozatal, annál inkább előáll a szüksége annak, hogy az amugy sem nagy saját készletek igénybevétessenek.

A béke normális éveiben az egyesült királyság mintegy $1\frac{1}{2}$ —2 millió tonnát kitevő belföldi termelését idegen országokból behozott és kereken 12 millió tonnával számítható famennyiséggel volt kénytelen kiegészíteni. Főszállítója Finnország hozzászámításával Oroszország volt, faszükségletének mintegy $\frac{4}{5}$ részét főként fűrészelt fában, de azonkívül nyers fában és tölgydongában is ez fedezte, jelentékeny szállítója volt továbbá Angliának főként fűrészelt fában Svédország és Kanada, amelyekhez nagy bányafaszállítmányaival még Franciaország, fűrészelt és nyers fával Norvégia és az északamerikai Egyesült-Államok — utóbbiak tölgydongával is —, ezek után következőleg pedig nyers és fűrészelt fával, valamint dongával Németország, bányafával Portugália és Spanyolország, és nyers, valamint megmunkált fával a Nagybritanniába kisebb mennyiségeket exportáló többi állam — köztük Ausztria és Magyarország is — csatlakozik.

Ezen behozatalról teljesebb kép nyerése végett ideiktatom az angol áruforgalmi statisztikának az 1913. évet illető adatait:

Származási ország, állam, birtok	Mégmunkálatlan fa					Mégmunkált (fűrészelt, hasított, gyalult vagy előkészített)		Minden- féle mértű hordófa	Szárma- zási ország szerint egészben
	fenyőfa	tölgyfa	teakfa	bányafa	egyéb fa	fenyőfa	egyéb fa		
	l o a d *)								
Oroszország --- --- ---	326.240	23.005	—	1,538.714	48.061	3,331.872	31.472	92.100	5,391.464
Svédország --- --- ---	32.649	—	—	354.988	5.221	1,366.780	3.688	40.526	1,808.852
Norvégia --- --- ---	28.276	—	—	114.777	1.230	294.053	564	13.460	452.360
Németország --- --- ---	82.968	21.343	—	28.926	1.923	94.187	551	3.178	233.076
Franciaország --- --- ---	—	—	—	984.331	2.815	—	17.413	344	1,034.903
Portugália --- --- ---	—	—	—	315.638	—	—	—	—	315.638
Spanyolország --- --- ---	—	—	—	103.123	—	—	—	—	103.123
Egyesült-Államok --- --- ---	50.826	181.750	—	—	13.445	460.525	50.068	30.084	786.698
Egyéb idegen ország --- --- ---	595	18.973 ¹⁾	9.723 ²⁾	5.931	2.086 ⁴⁾	12.538 ⁵⁾	8.014 ⁶⁾	1.488	59.348
Idegen országokból egészben --- --- ---	521.554	245.071	9.723	3,451.428	74.781	5,559,955	111.770	181.180	10,155.462
Kanada --- --- ---	7.365	9.286	—	—	23.005	888.951	72.588	820	1,002.015
Egyéb brit birtok --- --- ---	39	29	38,049 ³⁾	—	1	2.117	1.226	128	41.589
Brit birtokból egészben --- --- ---	7.404	9.315	38.049	—	23.096	891.068	73.814	948	1,043.604
Összes behozatal --- --- ---	528.958	254.386	47.772	3,451.428	97.787	6,451.023	185.584	182.128	11,199.065

*) 1 load mégmunkálatlan nyers fánál = 40 angol köbláb = 1.132 m³, mégmunkált fánál pedig = 50 angol köbláb = 1.416 m³.

¹⁾ Ebből Ausztria-Magyarország 7922, Japán 9512 loadot szállított.

²⁾ Hajóépítési fa, a behozatalban részes Jáva 3028, Siam 6109 load-dal.

³⁾ Brit-India 37.008 load-dal.

⁴⁾ A kimutatott mennyiségből 283 load Ausztria-Magyarországból,

⁵⁾ A kimutatott mennyiségből 1080 load Ausztria-Magyarországból,

⁶⁾ A kimutatott mennyiségből 6390 load Németországból lett behozva.

Szerepel azonkívül a háboru előtti idők behozatalában 1913-ban 141.801 tonna, főként francia Nyugat-Afrikából, brit Nyugat Afrikából, az aranypartvidékről (Gold Coast) és brit Hondurasból behozott mahagoni fa és azonkívül 1913-ban 249.411 tonna főként az Egyesült-Államokból, Kanadából és Ausztráliából behozott butor és egyéb ipari czélokra szolgáló, külön meg nem nevezett tengetentuli fa, úgy hogy végeredményében a behozatal az említett 12 millió tonnát megközelítő mennyiséggel és a statisztika által részletesen kimutatott 33,788.884 font sterling értékkel vehető számításba. Ebből is látható, hogy a behozatal milyen nagyarányu.

A táblázat adataiból kivehetőleg a behozatalban a legnagyobb mennyiségeket a megmunkált (fűrészelt stb.) fa és a bányafa képviseli.

A mostani világháboru Anglia fabehozatalában számbavehető változásokat idézett elő. Nem szólva arról, hogy Németország és Ausztria-Magyarország szállítmányai elmaradtak, az Angliával szövetséges és a semleges államokból, valamint a brit birtokokról származó fának a behozatala is megnehezült és megcsökkent. Németország már a háboru kezdete óta Angliának szánt számos farakományt — mint feltétlen hadi dugárut — gyújtó lövegek által történt lángbaborítás vagy hajóelsüllyesztés által elpusztított és bár az északamerikai Egyesült-Államoknak a német tengeralattjáró hajók hadviselése miatt 1916-ban Anglia javára történt fellépése Anglia helyzetét időlegesen megkönnyítette, egészen véve még sem tudta a behozatal csökkenését meggátolni. Főleg az Oroszországból való behozatalnál mutatkozott ez, most pedig, hogy Németország ez évi február elejétől a tengeralattjáró hajókkal való szigorított hadviselést illetőleg a tengeri zárlatot bejelentette, ez a csökkenés — az eddigi eredmények után ítélve — az összes importáló országok faküldeményeinél fokozott mértékben be fog következni. Mondani sem kell, hogy Anglia minden lehető elkövetett és el fog követni, hogy faszükségletéből azt, amit az egyes távolabbi országokból nem tud megkapni, ha drágábban is, a közelebb fekvő Svéd- és Norvégországból megszerezze és magát saját készleteinek igénybevételétől mentesítse, ez azonban előreláthatólag most már nagy nehézségekbe fog ütközni.

Főként a német fakereskedelmi lapok hoznak közleményeket Angliának a háború alatti faellátásról. A németeket ez a kérdés közvetlenebbül érinti, amellett könnyebben hozzájutnak az idevonatkozó adatokhoz. Így elsősorban az egészben való fabehozatal értékét illetőleg az angol hivatalos statisztikából vett azt a kimutatást találjuk, hogy 1000 font sterlingekben

	ebből	orosz	svéd	norvég	Egyesült- Államok	kanadai
az 1913. évi behozatal	33.789	13.740	4.597	1.393	5.095	3.790
1914. " "	25.343	7.417	5.021	1.455	3.589	3.114
1915. " "	32.788	4.760	9.684	3.818	5.051	5.424
1916. " "	40.562 ¹⁾	—	—	—	—	—

Azonkívül a már említett két főbehozatali áru közül a *fűrészelt vagy egyébként megmunkált fára* nézve azt az érdekes és az idők változását élesen jellemző közlést vesszük, hogy ebből a fából a Nagybritanniába való behozatal volt 1913-ban 6,636.000 load²⁾ = 9,396.576 m³, 21,035.000 font sterling értékben; 1916-ban 3,912.000 load = 5,539.392 m³, 29,066.000 font sterling értékben; ígyképen esett egy m³-re 1913-ban 2·24 font sterling, 1916-ban 5·42 (a mi pénzünk szerint a rendes 24 K-ás békeárfolyamot számítva 1913-ban 53·76, 1916-ban 130·08 K). Eszerint tehát csökkenő behozatallal kapcsolatban a faanyagok megfelelő drágulása is bekövetkezett. Némi vigasztalásul szolgálhatott az, hogy az 1916. évi behozatal az 1915. évinél nagyobb volt.

A máshonnan elmaradt fakészleteket Anglia főként Svédországból igyekezett lehetőség szerint pótolni, úgy hogy az onnan való behozatal ilyenmő fában 1913-ban 1,371.000 loadot, 1916-ban pedig 1,531.000 loadot tett ki.

Hogy Svédországnak, amely a háború alatt entente és semleges államokkal egyaránt kitűnő faüzleteket csinált, Nagybritannia háború alatti faszükségletének kielégítésében igen jelentékeny szerep jutott, ezt egyébként a következő adatok is igazolják:

¹⁾ Hozzávetőleges, államok szerinti részletezés nincs.

²⁾ Ez a mennyiség a 161. oldalon lévő táblázatban foglaltak szerinti 6,451.023 + 185.584 load lefelé kikerekített összege.

Svédország kivitele keskenyebb „9” hüvelyken alóli (batters), valamint ennél szélesebb padlóknban (planks) és deszkákban, standardokban¹⁾ kifejezve volt:

	egészben	ebből Nagybritanniába
1913-ban --- --- ---	1,098.532 stand.	350.340 stand.
1914-ben --- --- ---	874.080 ”	383.630 ”
1915-ben --- --- ---	1,077.876 ”	580.881 ”
1916-ban --- --- ---	1,169.323 ”	536.588 ”

Még érdekesebb képet ad azonban a viszonyok alakulásáról hivatalos angol statisztikai adatok alapján egybeállított és német fakereskedelmi lapokban megjelent az a kimutatás, a hozzáfűzhető következtetésekkel együtt, amelyik Nagybritanniának *bányafával* való ellátásra vonatkozik.

Eszerint behozatott bányafa (Pit props):

	1913-ban				1914-ben				1915-ben			
	1000 loadokban	1000 font sterling (£) értékben	1 loadra esik £	0/10-a az összehozatalnak	1000 loadokban	1000 font sterling (£) értékben	1 loadra esik £	0/10-a az összehozatalnak	1000 loadokban	1000 font sterling (£) értékben	1 loadra esik £	0/10-a az összehozatalnak
Oroszországból	1.538	2.415	1.6	44.6	737	1.171	1.6	29.7	61	267	4.4	2.8
Franciaországból	984	839	0.9	28.8	886	808	0.9	35.7	793	1.041	1.3	36.6
Svédországból	360	558	1.5	10.4	306	577	1.9	12.3	382	1.283	3.3	17.6
Portugáliából	316	278	0.9	9.1	293	267	0.9	11.8	375	539	1.4	17.2
Norvégiából	115	201	1.8	3.3	134	298	2.2	5.4	321	1.137	3.5	14.8
Spanyolországból	103	91	0.9	2.9	95	90	0.9	3.8	132	187	1.4	6.1
Németországból	29	54	1.9	0.8	13	20	1.5	0.5	—	—	—	—
Egyéb országokból	6	9	1.5	0.1	7	13	1.9	0.2	6	23	3.8	0.3
Brit birtokokról	—	—	—	—	6	17	2.8	0.2	99	354	3.6	4.5
Egészben --- ---	3.451	4.445	1.3	100	2.447	3.259	1.3	100	2.169	4.786	2.2	100

¹⁾ 1 standard (röv. std) = 4.372 m³.

1916. évre vonatkozólag az országonkénti részletezés még nincs meg, megvan azonban az egészben való behozatal havonkénti és ez alapon évi eredménye. Eszerint volt az 1916. évi behozatal mennyisége 2020 ezer load, az 1916. évi behozatal értéke 6939 ezer £, esik ennél fogva 1 loadra átlagosan 3·3 £.

Hogy ha a négy év adatait összehasonlítjuk, feltűnik itt is a csökkenő behozatal és az áru értékelkedése, amit a szállítási távolság és a magas hajóbiztosítási díjak is befolyásolnak. Legfeltűnőbb az Oroszországból való behozatal nagyarányu csökkenése és drágulása. Franciaország és Portugália a közlött 1913—1915. évi adatokból hű szövetségeseknek, a skandináv országok és Spanyolország pedig a jóindulatu semlegeseknek tűnnek fel. Jellemző azonkívül a távol fekvő és rendes körülmények között bányafát nem is szállító brit birtokoknak (Uj-Fundland stb.) a háboru alatti fokozott igénybevétele is.

De hát hiába, a bányafa és a kőszén fontos dolog volt már Angliában a békében is s annál inkább lett azzá a háboruban, de nagy jelentősége van a kitűnő minőségű és nagy tüzelő erejű angol kőszénnek Anglia szövetségeseinél is, így Franciaországban, amelynek legjobb szénbányái a belga szénbányákkal együtt ezidőszert német kézen vannak, és Olaszországban, amelynek némi barnaszeke van, kőszene azonban nincs. Megérzi ezt azonkívül a kőszénben szintén szegény Spanyolország és Portugália, Norvég- és Svédország, Dánia és Hollandia is és ez el is képzelhető, akkor, amidőn a vasut- és hajóközlekedés, a sok ipari üzem, köztük a hadviselők ágyu-, fegyver- és lőszergyártása is jó részben a fűtés és világítástól, tehát a szénellátástól függ.¹⁾

Anglia évi bányafaszükségletét 3·5 millió load-ra értékelik. Nyilvánvaló, hogy amily mértékben csökken a bányafabehozatal, ugy kénytelen Anglia saját korlátozt fakészleteit a többi szükséglet mellett bányafatermelésre is igénybe venni. Annak megjósolásába belebocsátkozni, hogy ezek a fakészletek meddig tart-

¹⁾ Anglia évi kőszéntermelése, normális időket véve, évi 200, kivitele pedig évi 70 millió tonnával számítható. 1913-ban kivetett 73·4 millió tonna 50·7 millió font sterling értékben, ebből millió tonnákban 12·7 Franciaországba, 9·6 Olaszországba, 8·9 Németországba, 5·0 Oroszországba, 4·5 Svédországba, 3·0 Dániába, 2·5 Spanyolországba, 2·2 Norvégiába, 2·0 Németalföldre, 1·2 Portugáliába, 1·0 Ausztria-Magyarországba.

hatnak, hálátlan dolog volna, igen kívánatos is, hogy számbajövő egyéb tényezők behatása alatt a háboru hamarabb véget érjen és ne kényszerüljünk erre addig várni, míg a fakészletek kimerülnek. Az azonban bizonyos, hogy minden elsúlyesztett vagy rendeltetési helyére nem jutó fa-, bányafa- és kőszénszállítmány az óhajtott célhoz közelebb visz.

Az angol kormány egyébként újabb időben kanadai famunkásokkal a francia Pyrenäusokban termeltet bánya- és egyéb fát és azonkívül további tehermentesítése végett most már kivitte azt is, hogy az angol hadsereg francia földön végzett hadműveleteihez Franciaországnak kell a szükséges fát adni, amely pedig ellenséges foglalás folytán ugyis csökkent erdőállományát saját hadi céljaira is eléggé igénybe veszi. A brit kormány továbbá hajótérnyerése czimén legutóbb mindennemű fára behozatali tilalmat állított fel. Ez az intézkedés faszükségletére való tekintettel elég különösnek látszik ugyan, minden valószínűség szerint azonban azt célozza, hogy a kormány elsősorban is ilyen lezárással az országban lévő fakészletekről leltárt kíván készíteni, később pedig maga akar favásárlóként fellépni, ép úgy, ahogy azt a francia kormány a múlt évben időlegesen szintén megtette és a fakereskedelmet a fabehozataltól eltiltották, a svédországi favásárlásokat mind saját számlájára eszközölte.

Legújabb hírek szerint azonkívül a fakereskedelem állami ellenőrzés alá került és a hadügyminisztériumban a fafogyasztás, bányafatermelés és egyéb ily irányu ügyek ellátására külön osztály lett felállítva.

S. K.

